

L'arbre de les tulipes

Els colors de la tardor il·luminen també la ciutat grisa. És el temps del daurat dels plàtans del Passeig, del vermell purpuri de les vinyes verges que s'aferran als murs, del groc de les moreres, les mèlies i els pollancrecs i, al barri de la carretera de Santpedor, del taronja encès de l'arbre de les tulipes de la plaça de la Creu.

La plaça de la Creu, a la cruïlla entre la carretera de Santpedor, l'avinguda de les Bases de Manresa i el carrer de la Pau, en realitat no és tal plaça –el nom no fa la cosa– sinó una atrafegada rotonda de circulació. Com a tantes d'altres rotondes, al centre de la plaça de la Creu hi ha un espai enjardinat, inabastable per al viantant. Aquí senyoreja, indiferent al trànsit continu que l'encercla, un arbre caducifoli especialment bonic: l'arbre de les tulipes. Ell tot sol, amb

l'estampa serena fa amable l'espai, amanseix el trànsit i fa baixar els fums dels cotxes, potser també del cap dels manresans.

L'arbre de les tulipes, conegut també com a tuliper de Virgínia i entre els botànics amb el nom de *Liriodendron tulipifera*, és un arbre ben particular. Pertany a la família de les magnòlies. Les fulles tenen un pecíol llarg i un limbe inconfusible amb dos lòbuls laterals d'entrants arrodonits i puntes agudes i l'apex com escapçat o cisallat. A la tardor, aquestes fulles es muden d'un taronja lluminós abans de caure. Les flors solitàries, simples i grosses de 4 o 5 cm mostren que l'arbre de les tulipes és d'un llinatge antic, primitiu, que conserva els caràcters originals de les primeres plantes amb flors i fruits i que coneixem en conjunt com les angiospermes. Per la bona mida, aquestes flors poden semblar tulipes, i d'aquí el nom de l'arbre, però no tenen res a veure amb les tulipes de debò. Apareixen al mes de maig, només en arbres ja ben adults. Tenen tres sèpals i sis pètals posats en dos verticils de tres, tots ells de color groc pàl·lid verdós, grans i poc diferenciats entre ells; els tres sèpals més verdosos i els sis pètals amb una franja taronja prop de la base. El color groc verdós de les flors de l'arbre de les tulipes fa que, malgrat la mida, destaquin poc entre el fullatge dens. Més a l'interior, la flor del tuliper té, quan no en falta cap, 36 estams d'anteres allargades i al centre un conó nombrosos carpels que esdevindran les llavors s'ordenen en hèlix, com si fossin les esquames d'una pinya.

Amb bon criteri, l'arbre de les tulipes de la plaça de la Creu s'inclou al nou catàleg d'arbres protegits de Manresa. És un arbre gran, però no de mides excepcionals; li queda encara camp per créixer. Destaca, això sí, per seu port regular, pels seus colors de tardor i per la singularitat botànica. L'arbre de les tulipes de la plaça de la Creu no és l'únic exemplar de la família de les magnoliàcies al catàleg d'arbres de Manresa, però sí el més esplendorós i el més ben situat en un lloc públic.

També estan catalogades les dues magnífiques magnòlies del pati del convent de les Josefines sobre el carrer de na Bastardes, al barri Vell, i encara una altra magnòlia malalta greu, interna a l'hospital de Sant Andreu.

L'arbre de les tulipes és originari de l'est d'Amèrica del Nord, de les terres a l'entorn dels grans llacs Erie, Huron i Ontàrio i de l'estat de Virgínia, on viu als seus extensos boscos caducifolis. La bellesa de l'arbre de les tulipes va enlluernar tant els primers colonitzadors europeus que les seves llavors van ser de les primeres a ser portades cap a Europa, perquè també els europeus poguessin admirar-lo als parcs.

L'àrea de distribució actual dels arbres de la família magnoliàcies ha quedat restringida a l'est d'Amèrica del Nord i al sud-est d'Àsia. Però existien com a mínim ja al període cretaci. A diferència

de la tardor, van sobreviure al gran episodi d'extinció de fa 65 milions d'anys. Durant l'era terciària sencera, sota un clima més càlid, les magnoliàcies van estendre's per tot l'hemisferi nord. Els fòssils ho testimonien. En un jaciment al Papiol (Baix Llobregat) de l'època del pliocè, de fa només uns dos o tres milions d'anys, s'han trobat restes fòssils atribuïdes a una altra espècie de *Liriodendron* i de magnòlies com les que ara donen un to exòtic als jardins. El posterior refredament general del clima i les glaciacions del quaternari van extingir les magnoliàcies d'Europa i de bona part d'Àsia i Amèrica. Afortunadament, l'arbre de les tulipes es va mantenir a Amèrica del Nord on, a diferència d'Europa, on les grans serralades orientades d'est a oest actuen com a barreres, les seves serralades en sentit nord-sud no s'oposen al desplaçament de les espècies quan són empeses pels canvis climàtics.

És a la tardor quan fa més goig tenir a casa un genú representant de les grans boscanes decídues d'Amèrica del Nord. Afanyeu-vos a visitar-lo, una darrera mirada, abans que els dies curts, el fred i el vent li malmetin el delicat vestit de gala. ■

Foto pàgina esquerra:

L'arbre de les tulipes de la plaça de la Creu a la tardor, quan més es fa veure.

Fotos pàgina dreta:

A l'esquerra, la flor de l'arbre de les tulipes, amb molts estams i molts carpels disposats helicoidalment. A la dreta, les fulles a la tardor; noteu el seu característic àpex escotat